

ÅBENRÅ † S. KNUDS KIRKE

I Claus Møllers optegnelser fra 1620—35 omtales, at byens »første kirke« lå i Østergade (nu Skibbrogade) på venstre hånd, når man gik ned mod skibsbroen, og det tilføjes, at kirken ikke har været stor¹. Der vides i øvrigt meget lidt om denne kirke; således kendes værnehelgenen, *S. Knud*, først fra optegnelser ved midten af 1700'rne², men Danske Atlas oplyser, at der på stedet er fundet knogler og hovedskaller.

S. Knuds kirke har sandsynligvis været Åbenrås ældste kirke og sognekirke³. Dels har den ligget i byens ældste del, inden for bybefæstningen, nær torvet (jfr. fig. 41), dels er der ikke under S. Nicolai kirke, der ligger uden for den ældre bymur, og som ikke kan være ældre end fra o. 1250, fundet spor af en ældre kirke. Hvorledes S. Knuds kirke har set ud, og hvornår den er forsvundet, vides ikke; senest er den antagelig nedrevet på reformationstiden. 1638 omtaler Johannes Meier spor af den⁴.

KILDER OG HENVISNINGER

¹ Organisten Claus Møllers optegnelser 1620—35, ed. Vilh. Marstrand: Aabenraa c 1028—1523. En egnsplan- og byplanhistorisk undersøgelse, 1933, p. 101. ² Danske Atlas VII, 233 og Sønderjydsk Maanedsskr. 1947, p. 57. ³ Dette er betvivlet af A. D. Jørgensen, i Historiske Afhandlinger IV, 281. ⁴ Jfr. Marstrand anf. skr. p. 110.

ÅBENRÅ † S. ANDREAS' KAPEL

Kapellet lå syd for byen på en høj (senere kaldet Kapelbjerg) vest forvejen (jfr. fig. 41). Ifølge en sen (1764) beretning har det været »en liden Træ Capelle« viet fiskernes patron¹. I Danske Atlas hævdes, vistnok udelukkende på grundlag af indvielsen til fiskernes skytshelgen, at kapellet blev bygget, medens byen endnu var et fiskerleje, og at det således var byens ældste kirke. Der vides imidlertid intet om kapellets oprindelse². Det kan heller ikke afgøres, om kapellet har rummet det fra digtet »Den papistiske messe« (1533) bekendte S. Annabillede »Sancta Anna udi Obenraa, der . . . er gjort af en Ege-Stolpe«³, idet der hermed ligesåvel kan have været tænkt på S. Annæ alter i S. Nicolai kirke. På reformationstiden blev kapellet nedrevet, og højen, hvor det stod, udlagdes til kálhaver⁴.

KILDER OG HENVISNINGER

¹ Sønderjydsk Maanedsskrift 1947, p. 57. ² Danske Atlas VII, 232; Vilh. Marstrand, Aabenraa c 1028—1523. En egnsplan- og byplanhistorisk undersøgelse, 1933, p. 55 f. og p. 61, har ment at kunne datere det til Knud den stores første tid. ³ Danske Magazin I, 2 p. 90 f.; jfr. Nye Kirkehist. Saml. II, 287 og V, 741. ⁴ Claus Møller, ed. Marstrand p. 101.